

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

у загальному контексті психології праці, Н. В. Кузьміна – у контексті «властивість особистості». У Г. П. Щедровицького компетенція – предметна область, в якій індивід добре обізнаний, інтегральна характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника вищого навчального закладу для виконання діяльності у визначених областях.

Подібне розуміння значення категорій знаходимо у Г. К. Селевко, який вважає компетентність освітнім результатом, що виражається у підготовленості студента, у реальному володінні методами, засобами діяльності, у можливості впоратися з поставленими завданнями.

В. А. Сластьонін розуміє під педагогічною компетентністю єдність теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності. Готовність розкривається автором через структуру педагогічних умінь (аналітичних, прогностичних, проєктивних, рефлексивних, інформаційних, орієнтаційних, комунікативних та ін.).

Н. В. Кузьміна виділяє п'ять елементів або видів компетентності: спеціальна і професійна компетентність в області дисципліни; методична компетентність в області способів формування знань, умінь в учнів; соціально-психологічна компетентність в області процесів спілкування; диференційно-психологічна компетентність у сфері мотивів, здібностей учнів; аутопсихологічна компетентність в області достоїнств і недоліків власної діяльності та особистості.

У статті «Професійно-педагогічна компетентність та її структура» С. А. Вдовина виділяє наступні ключові професійно-педагогічні компетенції: аксіологічна, соціально-правова, предметно-інформаційна, методико-технологічна, комунікативна, контрольно-аналітична, проєктно-дослідницька.

Таким чином, говорячи про методичну компетентність учителя у широкому смислі, вчені виділяють дві її складові: вміння педагога здійснювати традиційну педагогічну діяльність і вміння проєктувати і конструювати педагогічні інновації, тобто проєктувати реалізацію заданого змісту через застосування сучасних педагогічних технологій; прогнозувати очікуваний результат, який може бути отриманий в ході реалізації інновації, описувати критерії оцінювання ефективності спроектованої інновації.

Особливості професійної компетенції вчителя музики обумовлені специфікою музичного мистецтва: термінологія, система викладання, що приводить до оволодіння способів інтерпретації засобів виразності, емоційне й усвідомлене переживання змісту музичного твору. У зв'язку з цим методичну компетенцію вчителя музики ми характеризуємо як досвід організації музично-виховного процесу з опорою на психологію, музикознавство, загальну педагогіку, а також досвід формування цілісної музично-естетичної культури.

Література

1. Вдовина С. А. Профессионально-педагогическая компетентность и ее структура / С. А. Вдовина // Современные направления развития педагогической мысли и педагогика И. Е. Шварца: материалы международной научно-практической конференции (1-2 июня 2009 г., г. Пермь). Часть I / под ред. Л. А. Косолаповой, Н. Г. Липкиной, Г. Ф. Похмелкиной; Перм. гос. пед. ун-т. – Пермь: ПГПУ, 2009. – С. 161–166.
2. Гребенюк Е. В. Становление профессиональной компетентности будущего учителя музыки в процессе изучения педагогических дисциплин : дисс. к.п.н: 13.00.08 / Гребенюк Е. В. – СПб., 2006. – 185 с.
3. Лабунец В.М. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музики в системі неперервної освіти / В. М. Лабунец // Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 березня / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; за заг. ред. В. О. Огнев'юка [редкол. : В. О. Огнев'юк, В. П. Андрущенко та ін.] – К. : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2012. – С. 645-652.
4. Сизова Е. Р. Профессиональная компетентность специалиста-музыканта : структура, содержание, методы развития / Е. Р. Сизова // Высшее образование. – 2007. – № 11. – С. 36-38.
5. Скрипкина Э. А. Исполнительские качества учителя-музыканта как проблема исследования / Э. А. Скрипкина // Профессиональная подго товка учителя музыки общеобразовательной школы : сб. науч. тр. – М., 1978. – Вып. I. – С. 3–12.

ВЗАЄМОВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ДЕТЕРМІНАНТ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В СФЕРІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Ван Яцзюнь

Університет Ушинського, Україна-Китай

Аналіз проблематики наукових напрямів, шкіл та окремих вчених щодо соціокультурних впливів на особистість та формування фахівця свідчить про вагомості досягнення у цій галузі наукової діяльності (В.П.Андрущенко, Є.К.Бистрицького, І.В.Бойченка, І.Ф.Надольного, М.І.Михальченка, В.Г.Табачківського, Л.В.Сохань та ін.). Водночас є необхідність зупинитися на більш детальному та системному розгляді діалектики взаємовпливу соціальних та культурних детермінант у процесі

формування особистості. Ця проблема ще надто мало висвітлена у науковій та навчально-методичній літературі, зокрема, у педагогічному аспекті. Процес взаємовпливу соціокультурних та професійних детермінант розвитку особистості може розглядатися як на історико-культурному фоні, так і з огляду на сучасний стан соціокультурних відносин та їх вплив на особистість. Не відкидаючи потреби врахувати певні історичні соціокультурні обставини, звернемо більше уваги на діалектику такого взаємовпливу в сучасних умовах. Зважаючи на те, що соціокультурні детермінанти – це, передусім, соціальні й культуротворчі відносини (у широкому розумінні терміну), що реалізуються, проявляються у процесі соціокультурної діяльності, котра включає у себе певну систему елементів (окремих детермінант). Серед них можна визначити наступні: стан виховання, освіти, духовної (культурної творчості); рівень опанування певною галуззю знань; культура праці, поведінки; культура національного, релігійного та мовного середовища.

Соціокультурні детермінанти розвиваються об'єктивно за певних внутрішніх, притаманних їм причин та за своїми особистими законами і закономірностями. Тобто немає однозначної залежності чи повної відповідності між станом соціальних відносин (діяльності) в суспільстві та станом його культури. Хоча очевидним є й те, що, як соціальні, так і культурні детермінанти взаємно впливають одна на одну та прагнуть у своєму розвитку до наближення (по стану свого розвитку). Щодо конкретного суспільства, соціальної спільноти чи окремої особистості, то їх стан розвитку залежить від конкретно-історичної ситуації, від конкретного стану соціальних відносин та культури даної соціальної спільноти, в котрій вони знаходяться.

Сукупність соціокультурних відносин, як одна з детермінант формування особистості (фахівця), реалізується через соціальну та професійну діяльність і являє собою відношення між групами людей, які займають різне положення в суспільстві, приймають неоднакову участь у його матеріальному та духовному житті, відрізняються способом життя, рівнем та джерелами прибутків, структурою особистісного споживання.

Історико-культурологічний підхід до аналізу розвитку суспільства та формування особистості висвітлює (таким же чином, як і в розвитку соціальних структур та відносин) певні історичні етапи (типи) культури та специфіку її впливу на людину, на процес формування і становлення особистості в історико-культурному процесі. Крім того, рівень соціокультурних детермінант може аналізуватися і на сучасному етапі їх розвитку, через дослідження їх конкретних складових (елементів): елементів системи соціальної діяльності, культури сімейного та шкільного виховання, змісту освіти, культури професійної діяльності; національної, мовної та релігійної культури тощо.

У комунікативній людині превалює необхідність у спілкуванні з людьми. Але її сутність може бути різною, залежно від соціального чи культурного змістів. Соціальне спілкування переслідує зовнішні для його учасників, прагматичні цілі – контакти з партнерами (незалежно від їх ділового чи особистого характеру) чи тільки престижні цілі. Інший масовидний варіант – пошук спілкування як сублимації особистої духовної бідності, заповнення особистого вакууму іншим інтенсивним життям. Деяко окремо від вищезазначених типів, знаходиться духовна особистість. Інтенсивне духовне життя – завжди наслідок вибору смислів соціальності чи культури.

У цьому процесі одні суперечності зникають, інші виникають, одні збільшуються – інші зменшуються. Але, все ж таки, можливим є стан, коли при високому розвитку культури у суспільстві створені відповідні цивілізовані суспільні відносини на всіх рівнях: сім'ї, школи, трудового колективу, кожної соціальної спільноти, суспільства в цілому. Створення таких умов – довготривалий і постійний процес, прискорити який є найвищою метою та завданням усіх прогресивних сил людства і, насамперед, мистецької освіти.

У цьому контексті пріоритетними завданнями сучасної системи вищої мистецької освіти є формування професійної компетентності майбутніх фахівців, яким властива комунікативна активність, культура поведінки, етика міжособистісного спілкування. Комунікація у структурі професійної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва є багатофункціональним феноменом, що сприяє ефективному виконанню різноманітних завдань. Специфіка мистецької практики ґрунтується на цінностях загальної культури. У процесі комунікації суб'єктів професійної діяльності важлива орієнтація на загальнолюдські цінності, серед яких особливе місце належить комунікативній культурі особистості.

Специфіка професійно орієнтованої комунікативної культури розглядається в контексті загальних закономірностей розвитку музичної культури й освіти. У вирішенні цього завдання необхідно враховувати, що музичне мистецтво, способи спілкування з ним обумовлюють змістові і функціональні особливості комунікативної культури диригента-хормейстера, складають основу її вивчення і формування. Відповідно до цього спеціального вивчення потребують особливого розгляду питання про комунікативну основу музичного мистецтва, про специфічний характер і сутність музичної комунікації.

Вся життєдіяльність людини пройнята комунікативними принципами і підходами, взаємною спрямованістю та взаємодією. Так, фактично кожен даний життєвий цикл людини характеризується певним комунікативним станом, його спрямованістю на інших людей, суспільство тощо. На думку

багатьох вчених-мистецтвознавців (М.Каган, В.Медушевський, Р.Раппопорт та ін.) «мистецтво є організованою комунікативною системою, яка долає обмеженість емпіричного шляху (стану) через оволодіння соціально-історичним досвідом міжособистісних відносин і надає цьому процесу необхідну суспільну цілеспрямованість та змістовність. Водночас, будучи незамінним засобом людського спілкування, мистецтво саме є особливою (специфічною) формою спілкування в його самоцінності та самодостатності.

При цьому важливо враховувати, що комунікативність внутрішнього властива естетичному світовідношенню, адже духовне формування і утвердження людини (людини-митця) в світі можливе тільки в процесі духовного спілкування з ним. А зважаючи, що твір мистецтва – це одухотворений феномен, художнє його освоєння постає як особливе за характером людського спілкування. Як відомо, у творах мистецтва узагальнено відтворюють різноманітні ситуації спілкування людей, моделюється сам процес цього спілкування. Особливого значення набуває те, що мистецтво звертається в першу чергу до найбільш естетично й етично значущих проявів спілкування між людьми. Комунікативний потенціал мистецтва очевидно проявлений у наступному: ніщо так не навчає «мистецтва бути Іншим», «бути Людиною», як мистецтво.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ ШКОЛЯРІВ

Горожанкіна О. Ю.

Університет Ушинського, Україна

Сучасний етап розвитку суспільства передбачає посилення уваги до проблем виховання підростаючого покоління, оскільки девальвація загальнолюдських цінностей в молодіжному середовищі сприяє руйнуванню духовних засад суспільства, зростанню злочинності, зневаги до кращих традицій світової та національної культури. У процесі виховання молоді значна роль належить музиці, яка, на думку А. Сохора, узагальнює багатовіковий досвід духовно-емоційного ставлення до світу і допомагає людині глибше пізнати себе, свій внутрішній світ, матеріальну діяльність [3, с. 124]. Проте, однією з актуальних проблем сьогодення є захоплення молоддю беззмістовними, низькопробними творами музичного мистецтва та нездатність до повноцінного сприйняття і розуміння справжніх, високохудожніх музичних творів. У зв'язку з цим, завдання сучасного вчителя музики полягає в тому, щоб закласти у свідомості школярів необхідні норми сприйняття музичних творів тієї чи іншої епохи, навчити їх розуміти та сприймати музичний твір відповідно до його естетичної цінності. Б. Асаф'єв вважав, що найсуттєвішим чинником музичного виховання є цілеспрямоване сприйняття музики і відомостей про неї [1, с. 66].

Багатоаспектність проблеми музичного сприйняття висвітлена в працях Н. Аніщенко, С. Беляєвої-Екземплярської, Л. Виготського, А. Готсдінера, Т. Дорошенко, О. Костюка, В. Медушевського, Є. Назайкінського, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, Г. Тарасова та ін.

Сутність музичного сприйняття як складного багаторівневого процесу можна визначити так: створення установки на сприйняття – слухання як фізичний та фізіологічний процес – розуміння і переживання музики – інтерпретація і оцінка музики – післядія музики (О. Ростовський, А. Сохор).

Підготовка майбутніх учителів музики до формування музичного сприйняття в сучасних школярів є узагальнюючим показником його теоретичної й практичної підготовленості до виконання професійної діяльності, пов'язаної з вихованням і навчанням іншої людини і розглядається нами як організація навчально-виховного процесу на факультеті, що спрямований на оволодіння студентами необхідними знаннями і вміннями та передбачає позитивне ставлення студентів до майбутньої професійної діяльності. Структурними компонентами підготовки майбутніх учителів музики до розвитку музичного сприйняття школярів було визначено мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та емоційно-рефлексивний компоненти.

Процес дослідження зазначених структурних компонентів підготовки майбутніх вчителів музики до розвитку музичного сприйняття школярів підтвердив ефективність визначених нами педагогічних умов. Ми розуміємо під терміном «педагогічні умови» сукупність необхідних чинників, що сприяють ефективності навчально-виховного процесу.

Перша педагогічна умова – об'єднання зусиль всього педагогічного колективу та їх спрямування на підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності і, зокрема, на підготовку студентів до розвитку музичного сприйняття школярів. Як ми переконались в ході експериментального дослідження, студенти мають певний рівень знань з кожної навчальної